

KIÚT

„Nincs el nem rontott élet.”
Goethe

14.

Az élet megy a maga útján, persze, ha közben nem történik veled érdemleges dolog. Lépkedj lefelé a lépcsőn telve keserűséggel, bosszúvággal és gyűlölettel, és tapasztalni fogod, Sárika, hogy az életed jottányit se mozdul: se előre, se hátra, se keletre, se nyugatra. Felemel vagy elejt, és slussz!

Szárnyalni nincs erőm, zuhanni van hová.

Első lépcsőfok, második, harmadik...

Két kézzel markoltam a retikulóm vállszíját.

A múltat nehéz mesés történetté varázsolni.

Hazudni könnyű.

Elfogadni nehéz!

Csodaszámba megy. Nagyobb csuda, mint a láthatatlanná tévő palást. Ami láthatatlanná tesz, de nem változtathat értéktelenné, egyik pillanatról a másikra szajhává, ha így jobban tetszik.

Felejtés! Há-há-há... Mi a fenén nevetek?

Na, mentem le... Fejezd be, Emmuska-muska, elég a röhögésből!

Mély levegő, kifúj!

Megy le a várúrnő a lépcsőn, vezeklő ruhában és mezítláb.

Hová lett a büszkeségem, Sárika, hová? Tegnap reggel még meg volt, emlékszel? Nem néztem hátra, sejtettem, hogy az ajtóban állsz és lesed, hogyan vonulok le a lépcsőn.

Nincs szükségem vekkerre. Öt órakor menetrendszerűen sípol fülemben a gyorsvonat. Apu vonatkerék csattogást hallott, és pirosan, zölden villódzó fényeket látott, mielőtt felébredt. Mars, ki az ágyból! Éhen hal, aki henyél! Ügyeleti napon jó, ha kétszer, na, háromszor, ha visszaaludtam. Percekre persze. Igaz, munkába menet minden perc duplán számít. Először vécézni kell, aztán zuhanyozni, mind eközben minimum fél liter kávé kell lefőzőm. Á-á, amit a lányok főszkölnek a kiskonyhán, csapnivaló. De ha nem az öblítőtartály szarakodik, akkor a víznyomás hibádzik, csupán csurog-csepeg

a víz a zuhanyrózsából. Ne éld át Sárika, ahogy állok a konyhában, majdnem szál semmiben, és a gázra feltett kávéfőző egyszer csak: bumm! Huh, megint nem áztattad ecetes vízben a szűrőket Emmuska-muska! Ha nekiállok a kévezaccos csempefal és gázpór törlésének, tuti, hogy elmegy a mikrobusz. Idő, idő, idő! Muszáj öltözködnöm, és lehetőleg, hipp-hopp, hogy jusson öt perc a kenceficére. Aha! A lefekvés előtt odakészített szoknyám cipzárja mikor romoljon el, ha nem az utolsó percben? Mit vegyek fel, hm? A kérdések kérdéséhez képest a kiszakadt harisnyanadrág, vagy a maradék ajakrúzs tartóhüvelyből kipiszkálása gyufaszállal, piti dolog.

Ébresztő! A tovakatoló gyorsvonat sípszava előtt vagy után, na, mindegy, mintha piros és zöld karikák villódtak volna a szemem előtt. Fontos? A lényeg, nem aludtam vissza. Ásítottam, nyújtózkodtam, megvakartam az orrom hegyét, ez családi babona, aztán ki az ágyból. Éhen hal, aki henyél! Papucs az ágy előtt, pohár víz a kisszekrényen, odakint világosodik. Emmuska-muska, talpra! Derékhajlítás előre-hátra, jobbra-balra, villanygyújtás, kicsoszogás a klotyóra. Az öblítőtartály nem szarodik, a kávéfőző fent a gázon, a víznyomás prima, ha hagynám, a vízsugarak lesikálnák a hátamról a bőrt. A kávé lefő, a lakásban szétterül az illatfelhője. Áh, élünk! Mi ez a hang? Ajtónyikorgás. Sárika kióvatoskodott a szobájából. Furcsa. Folyosófalnak támasztott háttal figyeltem, leste mozdulataimat az álmatlanságtól kisé felduzmadt szemével. Az első főzet kávé tervoszba töltöttem, majd a második főzetből megkínálom. Furcsa. Mióta nálam van, egyszer sem volt kíváncsi a munkába meletelemre. Most miért, az Ági főzte kávé tervoszba nincs türelme megvárni? Semmi töprengés, locsi-fecsi, magamra alig jut időm! A második főzet kávé a gázon, és Sárika hogyhogy nem a szobám ajtajában állt. A bugyitól a blézerig bezárólag végebéamulta az öltözködésemet. A konyhában lefő a kávé, de nem rohanok, taszítom félre az útból a nővéretem, nem, apró mosoly, kezem puhán a vállára teszem, és utat enged. Aztán jött utánam, a konyhaajtóból tátott szájjal figyeltem. A főzetből tele töltök két kávécsészét, a maradék megy a tervoszba. Vissza a szobámba, Sárika magától utat ad. Furcsa. Méghogy egy csésze kávé végett! Rosszul hittem? Ah! Újságpapírba csomagolom a vasalt fehérköpenyemet és sapkát, a kikeményítés őrzendő. A papír szárazon és élen tartja a köpenyemet, nem lóg majd rajtam a szolgálat ideje alatt, mint a takarítónőkön, törlőrongy gyanánt. Érdekes, Sárika nem várt magyarázatot, akkor nézett rám kérdően, mikor helyet kínáltam, leültettem a konyhaasztal mellé. A napi első kávémat cukor nélkül iszom, nehogy hirtelen égbe szökjön a vércukorszintem. Kínáltam, Sárika sem kért a kávéjába cukrot, kezével takarta a csészét.

Sáríka valójában a betegem. Erre gondoltam, kávézás közben, aztán arra, hogy nem férfi beteg, nem fog szerelmet vallani, ha most átnyúlok az asztalon és megfogom a kezét. Összerezzen. Elborzadtam. Ha a mélyhűtőből húzná elő, akkor sem kellene a kezének ilyen hidegnek lenni! Hidegláz? Szorongás. Félelem ült a tekintetében. Talán attól rettegett, hogy lezargatom a szokásos tirádám. Aha! Hajni jobban tenné, ha hazajönne Baranyából, na, a mindig elfelejtem nevű faluból. Ott csak egy ukrán, aki eleszi a helybeliek elől a kenyeret, rosszabb esetben városi kurva, aki folyton azt lesi, kivel baszathatná be magát a falu egyik módos családjába. Igazam van?! Elikére is ráférne egy beolvasás! Mára valutázik, holnap drogdíler lesz, harmadnap felcsap migráns csempészeknek, mert abban van az igazán nagy pénz. Légvonal az akasztófáig. Igen, Sáríka, addig kellene rágnod a fülét, hogy két szép gyereke van, ügyes és takaros felesége, betegeskedő édesanya, míg szét nem mállasztja a kemény kobakját, ha már a csurmától nem akar félni!

Buta picca, mondtam magamnak, Sáríka a beteged! A beteg magánéletét nem szabad kritizálni, a beteget nem szabad kioktatni, a beteggel nem szabad vitatkozni, egy vérbeli nővér ilyen soha nem tesz.

Első lépcsőfok, második, harmadik...

Pokolba a lépcsőházzal!

Mély levegő, kifúj!

Satuban éreztem a kezem, olyannyira szorította Sáríka. Nem ránthattam vissza, mondhattam azt, engedje el. A tekintetét kellett elkapnom, és rámosolyogni, hogy fontossá legyen önmaga számára. Végtére két gyereke van, két szép unokája, a nyugdíja, igaz, kevés, de hát kinek sok a városban? Nem apránként engedett a szorítás, hirtelen eresztette el a kezemet, aztán gyorsan a falóra irányába fordította a fejét. Hat óra. Jesszusom, perceken belül itt a betegszállító mikrobusz! Felugrás az asztal mellől, rohanás a fürdőszobába, kirúszozás és fészülködés, majd vágta a szobába felejtett szatyorért. Sáríka mindvégig a helyén maradt, de mire kimalmoztam, hogy mégiscsak szándált húzok, hisz mindjárt nyár van, már mellettem állt, kezében a termossal. Retikül, szatyor, vállat hátra, fejet fel, levegő kifúj! A bejárati ajtó nem magától tárult, Sáríka nyitotta ki előttem sarkig.

Munkába menet nem számolom a lépcsőfokokat.

Munkába menet tudom, hogy a többiek: a beteggondozók, a szakácsok és a takarítónők a templom előtt gyülekeznek.

Munkába menet azt is tudom, hogy nem azért jár ki nekem a külön fuvar, mert Szláviknak a lakótelep épp útba esik.

A mikrobusz a kijárat előtt állt. Szlávik előre és magyarul köszönt, készségesen kinyitotta a gépkocsi első ajtaját.

„Jó reggelt, Emma nővér!”

„Óvatosan, Emma nővér!”

„Öveket bekapcsolni, Emma nővér, indulás!”

15.

Harminc éve számolom, hány lépcsőfokot kell megmásznom a bejárat-tól a lakásomig. Egyszer majdnem sikerült. Negyvenes nőcike lehettem, kétségbeejtően öreglány. Ah! Jut eszembe, inkább Ágival egykorú, épp-hogy túllendültem a harmincon. Volt kedves halottam és mély titkom, és Sárika azzal karolt belém a korzón, hogy szégyell, messziről lerí rólam, hogy kurva vagyok. Egyedül éltem, fiatal orvosok között forogtam, és... és az egészségemre se ártott tekintettel lennem. Kerekperec: szeretem baszni! Harmincvalahány évesen ki nem szeret, hm?

Megy le a várúrnő a lépcsőn, vezeklő ruhában és meztláb.

Első lépcsőfok, második, harmadik...

Másfél órája ezen a lépcsőn araszoltam fölfelé. Nyilallt a csípőm és a hátam, a vádlim be-begörccsölt, és minden emeleten megálltam, hogy be-várjam a tudóm. Légszomj gyötört, kékültem-zöldültem, meg és meg akart fűlni. Nem túlzok, Sárika. A halálhoz szükségtelen nekifutni, elég a cipő helyett magas sarkú szandált felvenni, és a lehető legrosszabbkor szembe-sülni a múlttal. Nem szemlesütve, hogy úgyszólván már az hülyeség, hogy egyáltalán eszembe jut a sorsom, hanem, mint kard ki kard ismerőssel, akivel eleddig kegyeskedtünk elkerülni egymást.

Hová lett reggelre a büszkeségem, Sárika, hová?

Nem az ördög vitte el.

Mély levegő, kifúj!

Fára se mászott, bokrok közé se bújt, az égbolt csillagos volt, az éj hűvös. Szál köpenyben oda-vissza jártam a rehab udvarán. Hahó, Emma nővér! Csönd. Egy alkalommal a nagykapuig, sőt a sertésólig is elsétáltam. Hahó! Az ólban jóllakott hízók rőfögtek, muzsika a gondnok fülének. A konyhai hulladék és az ételmaradék, ne má', itt kizárólag az emberi élet mehet pocskéba. Borzasztó! Még három óra és jön a betegszállító mikrobusz, érkezik a váltás. Hahó, Emma nővér! Az egyik disznó váratlanul felhorkant, elhátráltam a karámtól, majd – hogy miért? – sarkon fordultam,

és futni kezdtem. Érverésem hangosan lüktetett, szívem össze-vissza kalimpált. De csak futottam és futottam... Na, nem kilométereket. De amint megálltam, jobban reszkettem a hajnaltól, mint az éjszakai kísértetek.

Időbe teltá mire kikászálódtam a háztömb előtt fékező mikrobuszból. Ha nem Szlávik a sofőr, ki se szállok. Hajts velem tovább, vigyetek le a térképről!

„Itthon vagyunk, Emma nővér!”

„Óvatosan, Emma nővér!”

„Szép napot, Emma nővér!”

Rádásnak csendőrpofont, hogy ráébredjek, ki vagyok valójában! Meg egyáltalán, hol vagyok? Ja! Itthon vagyunk. Késő bánat, Emmuska-muska! Szorítsd hónod alá a retikulódet, markold meg erősen a szatyrod fülét, és gyerünk! Várnak. Sáríka a reggelijére, Ági arra, hogy végre elindulhasson a drogériába dolgozni. Éhen hal, aki henyél! Kenyér, zsír, alma, főtt tojás, tea és kész a várúrnői reggeli.

Nem járt-kelt, aludt valamicskét Sáríka?

Nem betegek a gyerekek?

Anyukád nem berzenkedik, hogy négynaponta neki kell az unokákra gondot viselni?

Áginak elég három kérdés, hadd szaladjon hajlakkot árulni. Nincs mitől félned, Emmuska-muska! A lakásban nem a nagymamád vár rád, senki nem fog két kézzel a hajadba ragadni!

Első lépcsőfok, második, harmadik...

Amint magam mögött hagytam a harmadik emeletet, elszállt a maradék erőm. Visszafordulni, ugyan már! Na, a letaposott szárú a nagypapa papucsáért legalább! A mezítláb járást szokni kell, a sárkányok völgyéig nem tipeghetek lábujjhegyen. Kész öngyilkosság! A sarkamra kellett állnom. Nem bukhatok orra, gurulhatok le a lépcsőn, még nem!

Első lépcsőfok, második, harmadik...

Kezében a piros színű csavarfedeles kávésdobozzal, Ági az ajtóban várt. Csak nincs valami baj!? A szatyorban lévő fehér köpeny és az üres termoszmázsás súlyként húzta a vállam. Sáríkával akadt gond? Akkor mindig telefonál, megkérdezi, mi tévő legyen. Elfogyott a kávé? Tegnapelőtt vettem fél kilót! Beteg a gyerek, rohannia kell? Akkor hagy csapot-papot, nem tekergeti ki-be a dobozfedőt az ajtóban. Huh! Szabad kezemmel a korlátba kapaszkodva, lépcsőfokról lépcsőfokra vontattam magam. Akkor most, mi van, vagyis, mi nincs?

Ostoba picca! Persze hogy könnyebb a folyosón röhögni a mértékkel és tartózkodással ócska poénján, mint kérdőre vonni: „Mi az a nagyon fontos dolog, Ági, amivel az ajtóban vártál?”

Ma már nem tudom meg. Mennem kell le a lépcsőn, vezeklő ruhában és mezítláb. Muszáj.

Oda-vissza, húsz percre laktunk mamánktól, emlékszel, Sárika, ha nem találtuk odahaza, visszasétáltunk később. De történhet eset, amit nem hurcolászatunk magunkban oda-vissza napestig. Állni kell és várni, különben az őrületbe kerget. A meducsiban¹ akkortájt tanultunk a pszichiátriai betegek higiénijáról, vagyis, hogyan tartsuk tisztán a bolondokat. Szerda délután körmöt vágtunk, fület mostunk, kádban fürdettünk. Tizenhét éves koromra szabad szájú lettem, nevén neveztem a dolgokat. Kényeskedésben sem maradtam hátrább az évfolyamtársnőimtől. Másnap mégis ellógtam a párakat², és délután sem higiéniztam az elmeosztályon. Harmadnap se lehettem ápolónő-jelölt, lépten-nyomon hánytam. A lánykáknak jobb volt nem az orrukra kötni, mitől görbül az egyenes, és főleg kitől. István rendesen beszart, na, pár hónap, és kézbe veheti a felcserdiplomáját, és ügethet az orvosira. De így, hogy felcsinált, az ucsból³ két lábbal mindkettőnket, és mehetünk beteggondozónak se. Isten ments, hogy kitudódjon! Apu felakaszt, tiszta sor, István ellenben nyúzva és sózva lesz. Az apja tanácselnök, nagy tőc a faluban.

Álltam, vártam mamám háza előtt, az álmatlanul töltött éjszaka teljességgel kilúgozta az agyam. A száz rubelt szombat délutánig, ha fene fenét eszik, akkor is előteremttem! Ennyi fért bele. Időbe telt, mire betüremkedtek és sorjázni kezdtek bennem a kérdések. Hogyan, mire, miből és mikor adom meg? István messze lakik, vasárnapig nem utazhat haza. Sárikának van pénze, adna, sokat kalimol⁴ az elektromos szaküzletben. Hm! Apunak, anyunak nem árulkodna, de ha nincs kiről, miről pletykálni a városnak, holnaptól lenne. Mamám, segíts! Segít, tudom, hogy segít, de nem állhatok elé azzal, hogy a pénz az abortuszomra kell. Akkor mire? Farmerem van, klumpát a lábamra kedden vett anyu, bugyival és melltartóval a fejem búbjág...

Na végre! Mamám nem a főút irányából, a kis utca felől igyekezett haza, üres kézzel, mintás fejkendőben. Hol volt ez idáig? Nem az üzleteket járta, az tuti. Miért visel kendőt? Szél se fújt, hideg sem volt. Illendőségből kendőt a fejére csak a temetőbe vagy templomba menet kötött. Aztán mellem érve nem köszönt. Szóltanul előkötötte szürke színű kimenő ruhája zsebéből a kulcsomót, kinyitotta a vaskisajtót, és nem nézve se jobbra, se

balra, meg sem állt a ház bejáratáig. Kulcszörgés, tárva felejtett ajtó. Bemehetek, ne menjek? Ha a fene fenét...

Alig léptem a kiszobába, azonmód elmarkolta a vállig érő hajamat. Két kézzel húzta, cibálta, hajamnál fogva rángatott jobbra-balra, kishíján feldöntötte velem a varrógépet.

– Fasz kellett?! Jó nagy kellett?! – kérdezte, kiabálta közben mamám, akit még káromkodni se igen hallottam.

Védekezni, kiszabadulni... Úgy dobott le a kiságyra, mint egy szalma-bábút. Ne kérdezd, Sárika, amit akkor én kaptam! Csattantak a pofonok, dübögött a hátam, ütött-vert mamám két kézzel, tenyérrel, ököllel, ahol ért.

– Jó volt?! Kell még?! – kérdezte lihegve. Nem válaszoltam, sírtam, könnyörgtem, megpróbáltam felkönyökölni, mire jött az újabb ütészuhatag. Nem tartott soká. Mamám ezúttal hamar elkészült az erejével. Elhátrált az ágytól, halottam, ahogy kihúzza az asztal mellől a karosszéket és leül.

– Gyönyörűség! – szólalt meg pihegve. – Az első jöttmentnek alá adja magát. Istenem, mit vétettünk? Ezért veszekedhetem, zsarolhattam anyádat a végrendelettemmel, hogy ne vettesse el, hogy megszülethess! Sikeresen megháláltad!

Mit mondhattam? Taknyom-nyálam összefolyva, hajcsomóim szanaszét, minden bordám külön fáj.

– Mi lesz, ha félresikerül a műtét, és nem lehet többé gyereked? Belegondoltál már egyszer is?

Honnan, kitől tudta meg? Este mentünk Istvánnal a nőgyógyász lakására, mikor mindenki tévét néz. Nincs válasz. Mamám a konyhaszekrényhez lépett, és miután a kihúzott fiókot visszatolta, odajött a kiságyhoz. Nagy nehezen megfordultam. Egy- és háromrubelesekben maroknyi pénz volt, száz rubel, mamám egy mozdulattal az összest az arcomba dobta.

– Nem istvánozol tovább! Megérttetted?! Én kísérlek szombat délután az orvoshoz.

Első lépcsőfok, második, harmadik...

(Folytatjuk)

JEGYZETEK:

¹ Egészségügyi szakközépiskola

² Órapárok

³ Szakiskolából

⁴ Kalim (szleng) – csúszópénz, borraló, „könyű” pénz